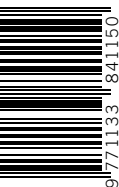




Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat



Alternativa3, cafè d'allà i d'aquí

Pàg. 10

Francina Martí,
«l'escola pública
és un bé comú»

Pàg. 13

Confluències,
cooperativisme
i sindicalisme

Pàg. 16

Comunicació a l'ESS,
distància per valorar
i humor per arribar

Pàg. 19

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè



99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat



www.sepra.cat



ASSIGEM
SERVEIS EMPRESARIALS

Assessorament i gestió integral especialitzada en
**COOPERATIVES, FUNDACIONS
i ENTITATS NO LUCRATIVES**

- Comptabilitat, aplicació Pla Comptable, seccions, tancament, Comptes Anuals.
- Obligacions tributàries, Declaracions periòdiques, Impost Societats, Requeriments, Inspeccions, etc.
- Nòmines, Seguretat social, problemàtica laboral, sancions, acomiadaments, etc.
- Temes socials, Assemblees, seccions, constitució i canvis en òrgans d'administració, mediació en situacions conflictives, etc.
- Temes jurídics, contractes, adaptació estatuts, revisió de la gestió tributària, regularització Registres: Cooperatives, Propietat, etc.

PROTECCIÓ DE DADES, Document de Seguretat, inscripció Agència Protecció de Dades

ASSIGEM Serveis Empresarials, SccL
Girona, 38, 1r 2a - 08010 Barcelona
Tel. 932 652 285 - Fax 932 325 613

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 **Col·lectiu Ronda**

Segueix-nos a les xarxes



@rocagales



/FundacioRocaGales.5



rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner, Carla Liébana, M. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Ricard Pedreira, Esteve Puigferrat i Olga Ruiz.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Alternativa3.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.



 **Generalitat de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Iñaki Santa Cruz

05

EDITORIAL

Alternatives econòmiques
des de la diversitat

06

NOTICIARI.

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

CoopCat, cooperatives en moviment
Confederació de
Cooperatives de Catalunya.

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Alternativa3 cooperativa
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Francina Martí
Montse Pallarés.

16

COOPERATIVISME

Cooperativisme i sindicalisme
Emili Cortavitarte.

18

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

I si comuniquem amb humor?
Carla Liébana.

21

MEDI AMBIENT

Altruistes per naturalesa
Nusos, SCCL.

24

SALUT

És l'insomni un símptoma
o un trastorn primari?
Cos, SCCL.

27

RESSENYA

El punt de vista bíblic dels diners
Josep Busquets.



Un parell de preguntes (que són tres) a:

Iñaki Santa Cruz i Ayo

(Bilbao, 1951), economista, professor jubilat de la UAB.

Considero que el model cooperatiu és un model molt vàlid, que representa una alternativa al model d'empresa que existeix actualment i que porta molt de temps desenvolupant-se, en molts casos amb èxit, tant en els mercats econòmics com en la solució de problemes socials per a les persones i per a algunes zones on s'ubiquen. És un model més democràtic, en comparació amb el model estàndard, per tant un model a fomentar, a desenvolupar i al qual donar suport.

Conec diverses cooperatives, ja que és un dels temes de recerca que, amb altres companys, hem desenvolupat i ha estat especialment centrat en les cooperatives del País Basc, concretament en el cas de Mondragón. Conec altres cooperatives d'allà i també en l'àmbit català; són diferents experiències que m'han interessat i he treballat per conèixer-les i també per divulgar-les.

Entenc que la intercooperació és un experiment fonamental per al desenvolupament del cooperativisme i també per una societat més democràtica i més justa. No només en el cas de Mondragón, que és un grup format per cooperatives que voluntàriament s'han unit i s'han dotat d'unes normes i d'una forma de funcionament solidària, sinó també les alternatives que s'estan desenvolupant a Catalunya, a partir de les ciutats cooperatives i totes les idees per al desenvolupament d'una societat més democràtica, més solidària i la relacionada amb l'entorn més proper, ja que molt sovint són els mateixos habitants d'una zona els que són socis d'una empresa que està molt arrelada a la zona encara que es dediqui a l'exportació.

Alternatives econòmiques des de la diversitat



A Catalunya, l'economia social i solidària és motor de canvi: satisfà les necessitats col·lectives i transforma la societat. La població migrant i racialitzada no n'és aliena, i a partir de pràctiques econòmiques pròpies, populars i solidàries, aposta per una ESS que doni resposta a problemàtiques específiques i promogui l'antiracisme com un valor propi.

Segons l'Idescat, a Catalunya viuen 1.082.099 persones estrangeres, el 14,35 % de la població. Cal afegir els milers de persones obligades a viure en situació "irregular", perquè la Llei d'estrangeria els nega la condició de ciutadania i els col·loca en una situació d'explotació i vulnerabilitat. La cronificació de la pobresa en les persones migrades i racialitzades és prova del racisme estructural en la societat catalana: aquests sectors tenen més dificultats per viure dignament, relegats al mercat laboral precaritzat (hostaleria, serveis, neteja, cura a persones). La gestió utilitarista de la migració alimenta els discursos racistes i d'odi que s'estenen per tota l'Europa fortalesa.

L'ESS té el repte d'incorporar la diversitat de la societat catalana. No només a les persones migrades, també a noves generacions de catalans d'orígens diversos i a grups exclosos històricament com el poble gitano; enriquint-se amb les seves experiències i propostes i convertint-se en un camí vàlid per a la generació d'ocupació de la població migrant i els grups minoritzats.

Una economia popular que sigui eina de transformació social, basada en la solidaritat i la lluita contra el racisme, que promogui propostes col·lectives en clau de drets, lluny d'una mirada paternalista o assistencialista. Amb espais de trobada, reconeixement i visibilització com la I Fira d'Economia Solidària Migrant i Diversa: el 8 de juny a Can Batlló, de la mà del Cercle de Migracions de Coòpolis (MigrESS, Diomcoop, La Ciutat Invisible, IACTA i Col·lectivaT).

Foto: Detall del cartell de la I Fira d'Economia Solidària migrant i diversa.

20 ANYS DE FETS

El 13 juny, coincidint amb l'assemblea general ordinària de FETS, tindrà lloc la celebració de l'aniversari de la creació de l'entitat de finançament ètic i solidari. Fa ara 20 anys, un grup d'entitats i persones del tercer sector, la solidaritat internacional i l'economia solidària es van aplegar per impulsar les finances ètiques a través de la constitució de FETS. Durant aquest anys, les finances ètiques i solidàries s'han desenvolupat amb força al nostre país, s'han consolidat i han esdevingut una alternativa real i FETS ha contribuït a fer-ho possible.



CONSTITUCIÓ DE LA COOPERATIVA ESPERANZAH! SCCL

El 19 de maig es va constituir la cooperativa Esperanzah! SCCL amb l'objectiu de consolidar el Festival del mateix nom i fer-lo una mica més útil. La cooperativa aplega diferents entitats de l'economia social, administracions i persones i vol ser un model de governança per al festival. Entre les sòcies de la nova cooperativa hi ha la Fundació Roca Galès, Txarango, Pallasos en Rebeldía i Balkan Paradise Orquestra, entre moltes altres.

Un any més, els

PREMIS



economia social

als millors treballs de Fi de Grau, Fi de Màster o Postgrau

Pots guanyar fins a 1.200 €
(més 300 € en productes i serveis del mercat Social)

fent el teu treball sobre temàtica vinculada a:

**TERCER SECTOR
ECONOMIA SOCIAL
O COOPERATIVES**

Per a més informació sobre els Premis aracoop 2019, escriu a premis@rocagales.cat o entra al web:

www.aracoop.coop/premis



Fundació
ROCA GALÈS



economia social



Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Família



Institut Català de Recerca i Innovació Tecnològica



Institut de Recerca i Innovació Tecnològica



Institut de Recerca i Innovació Tecnològica

En marxa la campanya Balanç Social 2019



Fins al 30 de juny les cooperatives d'economia social i solidària (ESS) es poden sumar a la campanya de Balanç Social 2019 de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) per a la construcció del mercat social. El balanç social és l'eina d'avaluació i mesura d'impacte de referència a l'àmbit de l'ESS. Enguany, la campanya incorpora la recollida conjunta de dades de totes les xarxes territorials confederades a REAS Red de Redes i estrena un nou itinerari: el balanç comunitari, mitjançant el qual s'avaluaran 30 projectes de gestió comunitària.

El balanç social és una eina pensada per a les organitzacions de l'economia social i solidària, perquè ajuda en quatre grans aspectes: les administracions i la ciutadania reconeixen les organitzacions que fan balanç social com a part de l'ESS i aquestes entren a formar part del mercat social de la XES, de manera que fan visible l'economia solidària. A més a més, aquesta eina permet l'autoavaluació per poder treballar en la millora contínua i, finalment, ajuda a comunicar millor els valors de l'organització a la seva comunitat.



Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

PREMIS DE LA FUNDACIÓ ROCA GALÈS

El passat divendres 24 de maig va tenir lloc la Nit de la Fundació Roca Galès en la qual es va fer entrega dels premis de la Fundació en reconeixement a la tasca social que desenvolupen les persones, les entitats i les empreses de l'economia social i solidària a Catalunya. Les premiades van ser El Foli Verd, Diomcoop, Biciclot, Espigoladors, la PAH Sabadell i Arç Cooperativa.

DIADACOOOP 2019

Com ja és tradicional la Fundació Roca Galès i diferents entitats vinculades a l'economia social i solidària celebraran la Diada Internacional del Cooperativisme. Aquest any, l'eix central de la celebració és l'ocupació digna. El dia 6 de juliol al matí la Fundació Roca Galès inaugurarà l'Exposició Terra Cooperativa a la plaça de la Vila de Badalona. A la tarda, els actes de celebració i reivindicació continuaran a Terrassa –organitzats per la XES Terrassa– amb un seguit de xerrades i actuacions musicals i un sopar. En els dies previs a la celebració de la Diada Internacional de les Cooperatives, la Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector, les Cooperatives i l'Autoempresa durà a terme un acte institucional i es farà la lectura del manifest de l'Aliança Cooperativa Internacional.

OBITUARI

LA MEVA MONTSERRAT MINOBIS

Passen els anys i ens desconnectem, Déu va voler que un dia de pluja, a Barcelona em refugiés a l'entrada de les oficines de Ràdio 4, allà hi havia la Montserrat Minobis, en aquell moment tenia el càrrec de presidenta de l'associació de premsa que tenia la seu al número 10 de la Rambla de Catalunya i em preguntà immediatament: «Què hi fas aquí?» Ambdós enriolarem: «Es veu ben clar que intentem aixopugar-nos».

Jo, en aquell moment patró de la Roca Galès, li vaig demanar que un dia ens vingués a fer una xerrada. Així va ser. Se la va preparar molt bé i tots els assistents vàrem quedar molt contents. A la sortida, mentre l'acompanyava em va dir: «Esteve,

ja he complert». Vaig entendre-ho prou bé i des d'aleshores no li vaig demanar res més.

Avui, mercès a la col·laboració d'en Josep Maria, puc dedicar-li aquest record.

A diferència d'alguns personatges, tu, Montserrat, no has necessitat que reconegués la teva vàlua a títol pòstum. A tu ja et reconegueren els mèrits 1987 amb la Medalla de la Ciutat de Barcelona i el 1996 amb la Creu de Jordi.

Esteve Puigferrat i Aguilar

VII Congrés de l'ACCID

Els dies 6 i 7 de juny tindrà lloc a Barcelona el VII Congrés de l'Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció. La Fundació Roca Galès i l'ACCID atorguen un ajut per a la realització de treballs de recerca en l'àmbit del cooperativisme i el vincle de les dues entitats també passarà per la col·laboració de la Fundació en el Congrés de l'ACCID. Enguany el Congrés es diu «Nous temps, noves oportunitats».

"ARIZMENDARRIETA, EL HOMBRE COOPERATIVO"

El passat 16 de maig va tenir lloc la presentació del documental *Arizmendarrieta, el hombre cooperativo*, amb la participació del director de la pel·lícula i un debat posterior. La pel·lícula es va presentar als cinemes Boliche de Barcelona i a l'acte hi va assistir el president de la Fundació Roca Galès, Xavier Palos. El documental, dirigit per Gaizka Urresti i amb música de Kepa Junquera, se centra en la vida de José María Arizmendarrieta, capellà i fundador del grup cooperatiu Mondragon. La pel·lícula intenta contextualitzar la figura d'Arizmendarrieta, a la vegada que vol reivindicar els valors del cooperativisme en el moment actual.

IV ESCOLA D'ESTIU DE LA XARXA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Aquest any, a banda de les activitats descentralitzades de l'Escola d'Estiu de la XES, que se celebraran en diferents municipis (Mataró, Ripoll i Barcelona) tindrà lloc una trobada a Mura els dies 5, 6 i 7 de juliol per parlar sobre l'economia social i solidària davant del capitalisme de plataforma.

II Jornades d'ESS i Sostenibilitat

El dia 14 de juny se celebraran les II Jornades d'ESS i Sostenibilitat, organitzades per l'Espai Ambiental, SCCL, i la Comissió d'Ecologia de la Xarxa d'Economia Solidària. Les jornades tindran lloc a la Lleialtat Santsenca, i pretenen visibilitzar les entitats que ja estan treballant a favor de la transició ecològica des de l'ESS i potenciar la creació d'espais des dels quals aprofundir en els reptes comuns.

COOPCAT, COOPERATIVES EN MOVIMENT

Confederació de
Cooperatives de Catalunya
@cooperativesCAT

La Confederació de Cooperatives de Catalunya representa i vertebra el moviment cooperatiu de Catalunya i, juntament amb les federacions, és on les cooperatives troben un nivell d'interlocució per influir. Aquest compromís implica: treballar per millorar el marc jurídic i contribuir a la solució dels problemes de les cooperatives en aquest àmbit; treballar la sensibilització en la societat, sobre el que representen les cooperatives per estendre la base social de la diversitat cooperativa i treballar per millorar les condicions de funcionament en relació amb les diferents variables que influeixen en el desenvolupament de les cooperatives.

Doncs bé, les cooperatives catalanes som una petita part de l'entramat cooperatiu al món i ens integrem dins l'Aliança Cooperativa Internacional, organització que, anualment, proposa el tema sobre el qual s'ha de guiar l'activitat de les cooperatives i que es visualitza durant el primer dissabte de juliol en el marc del Dia Internacional de les Cooperatives. Enguany ens centrarem en el 8è Objectiu de Desenvolupament Sostenible,

emmarcats per l'ONU, sobre el desenvolupament inclusiu i treball digne, amb el lema «**Coops X un treball digne**».

A les cooperatives, la base social està integrada per socis productors, socis consumidors i usuaris, i per socis treballadors. Doncs bé, dins de cada àmbit hem de posar les condicions per aconseguir que la feina es desenvolupi dignament i aquest concepte és cada vegada més exigent perquè canvien les condicions i les necessitats de la societat. El treball digne és una exigència en relació amb la generació de suficients llocs de feina per satisfer les necessitats de la població, mitjançant llocs de treball de qualitat i productius que siguin ocupats per les persones en condicions de llibertat, igualtat, seguretat i dignitat humana amb perspectives de desenvolupament personal i que afavoreixi la integració social.

En aquest sentit, el cooperativisme català vol fer les seves aportacions, tant des de la dimensió empresarial com des de la dimensió cooperativa, mitjançant la projecció empírica a la societat dels principis

del treball digne: el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible; l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

A través de la campanya «CoopCat, cooperatives en moviment» volem mostrar a la societat com les cooperatives, actuant en coherència amb els principis cooperatius, contribuïm de manera sòlida a l'acompliment dels ODS i, per tant, al desenvolupament inclusiu i treball digne que necessita la societat per assegurar la sostenibilitat social. En els propers dies, presentarem aquesta campanya de visualització i sensibilització, adreçada a la població, però també de millora, ja que proposarem a les cooperatives una bateria de mesures que poden contribuir a millorar els nivells de treball digne.

Animem les cooperatives a ser participants de la campanya «CoopCat, cooperatives en moviment» i difondre les vostres accions respecte del lema de l'ACI i de la celebració del Dia Internacional de les Cooperatives. Us mantindrem informats a través del web i les xarxes socials.



COOPCAT, COOPERATIVISME EN MOVIMENT

Alternativa3 cooperativa,

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

productes ecològics, comerç just i cooperació internacional

Nascuda el 1992, a Castelló, de la inquietud d'un grup de persones ecologistes per trobar alternatives de consum, i que volien productes biològics quan encara pràcticament no n'hi havia. D'altra banda, coneixien el comerç just perquè alguns havien viscut a Alemanya i trobaren interessant ajuntar les dues coses. La fórmula cooperativa els va semblar que era el més coherent per a aquest projecte.



ALTERNATIVA3

Alternativa3 va començar a torrar cafè el 1995.

Començaren 5 socis que obriren una botiga per fer venda directa, comprant el producte directament a proveïdors de diferents països, molta artesania en un primer moment, i alimentació que compraven a entitats de comerç just d'Europa. Després obriren altres botigues, a Alacant, Terrassa, Sant Cugat, Manresa i Reus, que formaren una associació, mentre la cooperativa funcionava com a central de compres. Les botigues, però, avui funcionen cadascuna pel seu compte.

El 1995, una petita torradora de cafè que compraren a una cooperativa mexicana, amb qui havíem fet un projecte, els va canviar la vida. Muntaren una cafeteria a Mataró, tot seguint el model dels mexicans. «Aquí és un moment important que marca l'inici d'un nou cicle –recorda Rosa Guinot, sòcia fundadora i actual responsable de coordinació i direcció de les activitats–, tot i que la cafeteria no va tenir massa èxit, perquè no era viable tenir la torradora en un local dins la ciutat».

De totes maneres, «així vam iniciar un camí com a elaboradors de

cafè de comerç just, encara som els únics a l'Estat espanyol», explica Maria Fernández, que treballa des de fa 10 anys i ara és directora de l'equip de Projectes, i afegeix que «fins i tot a Europa no hi ha gaires entitats elaboradores».

Des de la perspectiva de la sostenibilitat, del projecte també va ser un canvi, perquè «així tancàvem el cercle del comerç just perquè ja érem nosaltres mateixes que estàvem torrant el cafè que portàvem directament. És més coherent amb els nostres principis, perquè tot el recorregut, des de la producció als països d'origen fins que arriba a les persones consumidores sigui el màxim de sostenible i tot amb productes de comerç just», comenta encara la Maria.

Ahora, el canvi a productors no només va canviar el negoci, també es van haver de formar per a les noves tasques, i «ens ha exigut fer plans de viabilitat més complexos. Abans era més com una ONG, ara som molt més empresa», afirma la Rosa. En aquest trànsit, destaquen el paper d'Antonio Baile, un dels socis fun-



ALTERNATIVA3

L'equip de la cooperativa.

dadors, «tenim cafès molt especials, barreges molt diferents que tenen molta sortida, són fórmules nostres, i en aquesta innovació, creació i recerca ha estat clau».

Actualment, a més de cafès de molts tipus, fan tipus de cacau instantani i també sucres, des de fa 8 anys, tot biològic 100 % natural. El cacau ha crescut molt darrerament, informa la Rosa, precisament per la qualitat i perquè no té ingredients externs, «i fet per una cooperativa de comerç just a Catalunya». En aquest camí, l'artesania va anar perdent pes.

Després de l'experiència a Mataró, la torradora va anar a Terrassa, on Alternativa3 ja treballava des del 1994, i després d'alguns canvis de local, motivats pel creixement, acabaren instal·lant-se al polígon de Can Petit l'any 2002, on actualment treballen 17 persones, de les quals 5 en són socis.

Ara ja treballen en un projecte que, comenta Maria, «possiblement marcarà una altra inflexió». Un projecte integral de cara a l'hostaleria amb una línia de servei a bars

i restaurants, oferint tot, des de la maquinària al producte d'alta qualitat de comerç just i ecològic, fent formacions, participant en concursos de baristes. El nom és Cafè amb Amor (HORECA) rep suport d'un projecte Singulars. D'aquí també es derivarà un servei per a oficines i llar, instal·lant la màquina de cafè amb cafè de comerç just.

Òbviament, tot això demana un finançament important. «Quan vam començar cap banc ens volia donar crèdit –recorda la Rosa–, perquè en comerç just es prefinancen les compres, fins que vam trobar Oikocredit, que ens va permetre impulsar el projecte i créixer».

Matisa la Maria que aquest prefinançament de les compres es fa perquè en origen les persones que han produït no tenen la possibilitat d'accedir a cap crèdit, «els avancem els diners perquè puguin viure, alhora que el poden utilitzar per fer petits crèdits que els serveixen per diversificar la seva economia familiar. És clar que això ens genera una tensió financera molt gran».

Treballen en línia de descompte

per finançar compres i importacions, tenen sempre algun préstec. Actualment treballen amb altres entitats: Cajamar, Triodos, Fiare. Però també bancs comercials, «perquè la banca ètica té uns límits i nosaltres necessitem més i hem de diversificar», assegura la Rosa, tot informant que l'any passat van facturar 2.250.000 milions d'euros. Encara, hi ha una «gestió del dia a dia, de transferències a origen, que la banca ètica actual no resol», afegeix la Maria.

“

«El 1995 iniciaren un camí com a elaboradors de cafè de comerç just, encara són els únics a l'Estat espanyol i dels pocs d'Europa»



Rosa Guinot amb la primera torradora d'Alternativa3.

En aquests anys la cooperativa no ha superat mai la xifra de 5 socis, malgrat que hi ha hagut moments que han convidat algunes persones assalariades. La Maria defensa que «aquí es treballa molt les decisions democràtiques i participatives, és completament transversal, jo porto 10 anys, en tota la part participativa la gent és igual, la tenim igual, és una cooperativa sense ànim de lucre. Crec que les treballadores no tenim aquesta necessitat de ser sòcies per sentir-nos part d'aquest projecte. El divendres fem dia de les degustacions i ens ajuntem totes i des de magatzem, administració, producció, comercials ens trobem al menjador i decidim».

«De fet, no hi ha separació entre cooperativa i empresa –afegeix la Rosa–, està tot junt, totes les persones estan en algun dels comitès. Cada comitè decideix sobre el pla particular. També es fa una assemblea general anual».

Alhora, totes les polítiques de responsabilitat social estan molt integrades: d'igualtat de gènere, pel

que fa a salaris i accés a llocs de responsabilitat és un punt diferencial, ara hi ha més dones que homes treballant, 10 de 17, però en algun moment hi havia només dos homes; la conciliació familiar, fan horaris fins a les 16 hores i una flexibilitat molt gran que permet molt la vida familiar; sostenibilitat mediambiental; formació.

Alternativa3 forma part de l'Organització Mundial de Comerç Just, de la Coordinadora Estatal de Co-

merç Just, de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) des de l'inici, XES Terrassa i la Federació de Cooperatives de Catalunya. Recentment s'ha creat la Coordinadora Catalana «la Coordi», que presideix la Maria, a l'igual de l'estatal. Participen activament en el Fòrum Mundial de les Economies Transformadores.

La Coordi ha estat la formalització d'un consorci de 6 entitats que venia treballant de manera conjunta des de l'any 2000 per la campanya Som Comerç Just i Banca Ètica. Ha estat una evolució natural de la col·laboració. Primer era només comerç just, algun any més tard es va ajuntar la banca ètica i després l'economia social i solidària. Fruit d'aquest treball vam decidir formalitzar-nos com a coordinadora per seguir treballant conjuntament però ja com a entitat.

Actualment som 6 entitats: Setem Catalunya, Alternativa3, Oxfam Intermon, Fiare, Fets, i la XES. Rebem suport de l'Agència Catalana de Cooperació i de la Diputació de Barcelona i de diversos ajuntaments.

I encara desenvolupen projectes de sensibilització i educació pel desenvolupament i de cooperació internacional. Moltes activitats de difusió entre la ciutadania en general, des d'escoles i adults. Fan petits projectes, ara sobretot a Nicaragua, en els quals són les productores que decideixen quin projecte volen, aquí treballen conjuntament per poder portar a terme aquests projectes.

“

«Hi ha en marxa un projecte integral de servei a bars i restaurants, oferint des de la cafetera al producte d'alta qualitat de comerç just i ecològic, i fem formacions»

**L'escola
pública ha
d'ajudar a
cohesionar
la societat**

Francina Martí

Montse Pallarés
@montpallares

**Un personatge històric que
voldries conèixer:** Gandhi

Una lectura imprescindible:
La muntanya màgica

**Un perfil de Twitter que no pots
deixar de seguir:** @RosaSensat

No podries viure sense:
la meva família

Encara tens pendent: endreçar
fotos

El cooperativisme és... un passat,
present i sobretot futur

**Francina Martí és
llicenciada en Filologia
Catalana i ha estat
professora de català.
Actualment és la
presidenta de l'Associació
de Mestres Rosa Sensat.
Ens trobem amb ella per
parlar d'escola pública.**

66

«Hi ha, a més, el desnivell entre l'escola pública i l'escola concertada. Això encara provoca que el trencament social sigui més gran.»

Actualment es torna a parlar molt d'innovació i de renovació pedagògica a l'escola a Catalunya. Com diríeu que és el mapa actual?

Tenint en compte la nostra experiència, diria que ara ens trobem en un moment en què l'educació i, sobretot, el món escolar i el món dels instituts, necessita canvis. L'estructura i l'organització actuals no funcionen. Les escoles i els instituts no aconsegueixen atreure ni implicar l'alumnat. Els nois i les noies no se senten reconeguts amb el que passa a les escoles i els instituts i, per tant, és necessari que hi hagi canvis.

A finals dels anys 80 i durant els anys 90 del segle passat es van voler introduir canvis a l'escola des del marc legislatiu, com la LOGSE, per exemple. Aquests canvis, malgrat la intenció de dur-los a terme, no es van portar a la pràctica, per molts motius, entre els quals hi havia la manca de recursos, la manca de formació dels mestres i del professorat, i també per l'absència d'un objectiu clar.

En aquest moment, passats els anys, i a principis del segle XXI, l'educació ha viscut a Catalunya en concret uns canvis molt forts. Hi ha diferents factors que han fet que l'educació hagi canviat, alguns tenen a veure amb el canvi de la societat i la població. Ara tenim alumnes que arriben de tot arreu del planeta. Tenim la tecnologia, fora i dins de les aules. I la crisi econòmica que s'ha patit a començament del segle XXI ha afectat dràsticament l'escola, amb retallades. Tenim un panorama convuls i necessita que li donem una resposta.

Des de les administracions la resposta que s'ha donat és molt feble. Tothom diu que l'educació és el motor de canvis, tot hom diu que l'educació és el motor d'un país i que el més important és que els

seus ciutadans i ciutadanes estiguin ben formats. Però tinc els meus dubtes que aquest sigui un discurs coherent, perquè no es concreta en una aposta clara, com ara posar els recursos perquè aquesta educació sigui possible. Hi ha, a més, el desnivell entre l'escola pública i l'escola concertada. Això encara provoca que el trencament social sigui més gran.

Des de les administracions tenim el cas clar de la LEC, que es va aprovar el 2009. La LEC acaba, d'alguna manera, beneint aquest sistema i tothom ho veu com una cosa natural. Quan, el fet que, per exemple a Barcelona hi hagi una proporció de 50 % d'escola pública i de 50 % d'escola concertada no és natural. Tot això i en molts casos es viu com una cosa natural. Com tampoc no és natural el pes que encara tenen moltes escoles religioses en un estat que constitucionalment és laic. Això pel que fa a les administracions.

Pel que fa a la comunitat educativa, els mestres i els professors, i les famílies, dins d'aquest panorama potser caòtic, estan treballant per trobar el desllorigador. Sí que hi ha molts brins d'esperança i estem en un moment molt interessant en el qual es poden produir canvis i concrecions fonamentals, perquè tant des de les famílies com també des de moltes escoles i des de molts grups de mestres s'estan impulsant canvis de soca-rel, que posen l'infant i el jove en el centre de tot aquest canvi. Per què ha de servir l'escola? El primer que ha de trobar l'escola és que els infants i els joves que hi van se sentin acollits i se sentin identificats amb tot el que hi passa.

I per a què ha de servir l'escola?

I aquesta és la gran pregunta. I és una pregunta que ens hem de fer, perquè de vegades quan parlem d'innovació, que és

una paraula que s'ha posat molt de moda, parlem més de qüestions més superficials, però el moll de l'os és un altre, és per què ens plantejem l'escola. Jo tinc la meva resposta, però penso que aquesta resposta ha de ser compartida.

I la teva resposta quina és?

D'una banda, que l'escola ha d'afavorir el creixement personal on tothom, vingui d'on vingui, i sigui d'on sigui, pugui fer el seu projecte personal. Un projecte que no ha de ser només un projecte de futur, sinó que també ha de ser un projecte de present. Perquè els infants i els joves han de trobar sentit al que estan fent en el present. Aquesta escola on tothom sent afavorit el seu creixement personal ha de ser una escola inclusiva i acollidora.

D'altra banda, l'escola també té un altre objectiu igual d'important que és que ens fa aprendre a viure en comunitat, aprendre a viure amb gent que no és com tu, que no pensa com tu, que ve de cultures diferents. Aquest seria l'aprenentatge del terreny més social i aquest és un vessant que no podem oblidar. Potser en aquests últims temps de la moda de la innovació ens hem decantat més per fer una escola on hi hagi un aprenentatge efectiu, que això tampoc no es donava, i és molt important, però no hem de perdre de vista que l'escola és un lloc important per ajudar a construir una societat que sigui cohesionada.

Però si tens escoles concertades, escoles privades i escola pública no estàs construint una societat cohesionada...

Exacte. El que es diu moltes vegades com a mantra és que la riquesa de la diversitat és fonamental. Però després et trobes amb escoles que només accepten un tipus d'infants i de nois i noies.

Des del cooperativisme hi ha un debat que ja fa temps que dura, i és que hi ha també escoles cooperatives. I des de la dualitat escola pública/escola concertada actual una escola cooperativa no deixa de ser una escola concertada o privada. Una escola cooperativa és una escola col·laborativa i en un sentit ampli, també és un bé comú. Pot ser és més «pública» i més «bé comú» una escola cooperativa que una escola pública si aquesta darrera està administrada per un govern reaccionari.

Aquest és un dels debats que hem de fer ara. Des de Rosa Sensat treballem per la consecució de l'escola pública, però l'escola pública entesa com a aquest bé



Francina Martí duran l'acte d'entrega a Rosa Sensat de la Medalla d'Honor del Parlament de Catalunya.

comú. L'escola pública com a bé comú ha de tenir mecanismes per no ser una escola clònica, cada escola hauria de tenir la seva idiosincràsia, la seva manera de fer, dins d'un bé públic. El que s'ha d'assegurar és que tots els infants tinguin el dret a l'educació, i la manera com des de l'administració pública s'assegura aquest dret i aquest patrimoni.

Una altra cosa és com s'organitza i qui fa aquesta escola, si aquests mestres han de ser funcionaris o no han de ser funcionaris de l'Estat, tot aquest és un debat molt interessant i no s'està fent. El que es demana des de la societat és que l'escola pública satisfaci tots aquests interessos i que no sigui una escola tecnocràtica, per dir-ho d'alguna manera. Que les escoles siguin espais de construcció i de participació tant dels mestres com dels infants com de les famílies. Que tota la comunitat hi participi.

A Catalunya tenim un exemple, que s'hauria d'analitzar i s'hauria de veure el que va funcionar i el que no, i són les escoles del CEPEC. Tota la renovació pedagògica a Catalunya va començar amb escoles privades. Molts dels fundadors de Rosa Sensat el que van fer va ser crear escoles privades, amb voluntat de ser escoles públiques, perquè l'alternativa era l'escola franquista. Aquesta escola no tenia recursos des de l'administració i en un moment determinat totes aquestes escoles que es deien escoles actives, van passar a la xarxa pública. Moltes de les que van passar a l'escola pública han estat un model i un

referent de manera de fer però n'hi ha d'altres que han entrat dins el xuclador que va ser durant alguns anys l'escola tecnocràtica. Ara estem en un moment en què ens podria passar una mica el mateix i hem d'anar amb compte, per poder donar autonomia als projectes de cada escola, sempre que hi hagi aquesta seguretat que tots els infants tenen una educació de qualitat, dins de la xarxa pública, i això vol dir gratuïta entre altres

“**«El fet que, per exemple a Barcelona hi hagi una proporció de 50% d'escola pública i de 50% d'escola concertada no és natural.»**»

coses. L'administració durant tot aquest temps no ha fet una aposta per això, ans al contrari, en el moment de crisi el primer que surt perjudicat és l'escola, i les parts més vulnerables de l'escola, els sectors dels infants amb més necessitats. És curiós que en un moment de crisi econòmica el que quedi més afectat sigui l'escola i els sectors més vulnerables, i això encara ho estem patint. I no veig que hi hagi la intenció de resoldre-ho.

Potser no és tan curiós. De fet, la inversió en escola pública ha anat disminuint en els darrers anys...

Exacte. No cal omplir-se la boca de discurs a favor de l'educació si després aquesta inversió no arriba. Que no tot han de ser diners, però hi ha una part important per treballar que sí. I l'escola pública a Catalunya ha fet un procés molt bo de canvi i en aquests moments comptem amb algunes de molta qualitat, però no totes, i això és el que no pot ser, que les famílies per atzar es trobin amb escoles que no són adequades. Totes les escoles públiques haurien de tenir estàndards de qualitat per igual.

Vinculat amb això de la reducció d'inversió en escola pública, com veieu el projecte Escola Nova 21. S'està impulsant des d'institucions privades.

Quan va sortir a la palestra Escola Nova 21 des de Rosa Sensat es va viure com un terratrèmol, pensem que les polítiques educatives s'han de fer des de l'administració. Podríem dir que no ho vam veure amb bons ulls, però valoràvem que hi havia hagut tota una sèrie de mestres i d'escoles que estaven treballant en una línia molt interessant i que estaven una mica deixades, i el fet que aparegués EN21 va suposar que algú creia en el seu projecte, i que algú els tenia en compte i això va ser un revulsiu. Tot i que venia des d'on no havia de venir, perquè no havia de sortir ni d'entitats privades ni filantròpiques, però també ha suposat un sotrac, un desvetllament, i jo ho veig favorable en aquest sentit. I des de Rosa Sensat el posicionament també és favorable a hores d'ara. Rosa Sensat va signar un conveni l'any 2017 amb el Consorci de la ciutat de Barcelona, Xarxes per al Canvi, i ens va semblar bé participar en aquest projecte perquè està liderat per l'administració pública, i també compta amb Escola Nova 21 i l'ICE de la UAB. Estem satisfets de col·laborar en aquest conveni. És necessari que hi hagi aquesta renovació real a les escoles.

COOPERATIVISME

Apunts per a la participació de l'acte en què es projectà *Peiró 42* i es feu un debat sobre cooperativisme i sindicalisme, celebrat el 31 de gener al Museu d'Història de Catalunya, en el marc de l'exposició «Catalunya, terra cooperativa». Una iniciativa de la Fundació Roca Galès, amb la participació d'Eloi Aymerich, director del documental i soci de Clack Audiovisuals; Margarida Colomé, historiadora, i Emili Cortavitarte, president de la Fundació Salvador Seguí, que finalment no hi va poder assistir.

Emili Cortavitarte

President de la Fundació Salvador Seguí



LA FIGURA JOAN PEIRÓ

Davant d'un títol com el d'aquesta taula rodona automàticament emergeix la figura de Joan Peiró, tant per la seva trajectòria vital i laboral com per les seves reflexions al respecte del tema.

En aquesta mesa tothom som força admiradors i seguidors de Joan Peiró. Cal admetre que Peiró va ser el principal suport intel·lectual i pràctic del reconeixement del cooperativisme com a eina transformadora en confluència amb el sindicalisme revolucionari.

LES CONFLUÈNCIES I LES DIVERGÈNCIES

El fil conductor de les crítiques de l'anarcosindicalisme i del sindicalisme revolucionari al cooperativisme es basava en el seu caràcter conservador o aliè a la lluita de classes (Pierre Besnard o Christian Cornelissen).

Peiró, influenciat per aquests dos anarcosindicalistes, però imbuït, com gairebé sempre, d'un profund pragmatisme, considerava que calia «fomentar la formació i l'educació revolucionàries al cooperativisme»; que, d'altra banda, era la mateixa recepta que aplicava al sindicalisme.

No obstant aquestes posicions teòriques, en la Conferència de València de 1927, de creació de la FAI, es va aprovar un dictamen favorable a la creació de cooperatives.

LA COOPERATIVA DEL VIDRE DE MATARÓ

A més de magnífica tasca de gestió i dels resultats pel que fa a la tecnificació i producció, cal posar en valor:

- la capacitació tècnica de les seves treballadores i treballadors, l'escola informal per alfabetitzar els cooperadors i el grup cultural, en la primera etapa

- la creació d'una escola racionalista per a les filles i fills dels cooperativistes, en horari diürn, i per a persones adultes a la nit, en etapa republicana, la gestió de la qual es compartia entre la FL de sindicats d'oposició de la CNT de Mataró i la cooperativa.
- les obres teatrals i altres activitats culturals i formatives.
- el reglament solidari i compromès de la cooperativa que preveia que en cas d'empresonament per causes de reivindicacions laborals es facilitaria el salari.

LES COOPERATIVES COM A REREGUARDA DEL SINDICALISME REVOLUCIONARI I L'ANARCOSINDICALISME

El locaut del 1919 i el suport de les cooperatives

Aquest any commemorarem el 100 aniversari de la Vaga de la Canadenca, exemple de suport mutu, solidaritat de classe, censura roja, demostració de força organitzativa de la CNT i amb el gran objectiu aconseguit de la jornada de les 8 hores.

No obstant, davant d'aquesta capacitat organitzativa de la CNT i del moviment obrer, la Federació Patronal de Barcelona, amb el suport del general Milans del Bosch, va llançar un tancament patronal del 3 al 6 de novembre i de l'1 de desembre al 26 de gener. Els resultats: quasi 300.000 treballadores sense feina, sindicats clausurats, milers de detingudes...

Les cooperatives van jugar un paper solidari fonamental en aquests temps, tant de feina, en alguns casos, com de subsistència, en la majoria.

Les cooperatives refugi de sindicalistes compromesos

Felipe Alaiz ens parla de com «las cooperativas fueron muchas veces honorables refugios para los trabajadores resistentes».

I SINDICALISME

tes contra el capital». En els seus locals es reparaven vagues, es feien debats i conferències...

Però tenim exemples més propers en el temps: les empreses cooperativitzades en la Transició (Breguera, COTA...) o les empreses recuperades a l'Argentina o a Grècia, generalment per obreres conscienciades i lluitadores reconvertides en cooperativistes.

LES COL·LECTIVITZACIONS I COOPERATIVES EN LA REVOLUCIÓ SOCIAL

Peiró, a la Catalunya revolucionària, defensa la persistència de les cooperatives al costat de les col·lectivitzacions, i al Ministeri d'Indústria, com explica a «Problemas y cintarazos», preparà un decret (que no va veure la llum degut a les pressions internacionals i als equilibris del Govern amb els estats *neutrals*) on proposava que les terres i indústries rescataades el capitalisme internacional fossin nacionalitzades i entregades a camperols i obrers perquè les explotessin en règim cooperatiu.

«En régimen distinto, las cooperativas y las colectivizaciones tienden, no obstante, a un mismo criterio socializante, y con tendencia a la supresión del interés privado en beneficio exclusivo del interés de la colectividad», escriu Albert Pérez Baró. La diferència entre la propietat cooperativa i l'usdefruit de les col·lectivitats creà divergències, però fonamentalment amb les cooperatives de nova creació provinents d'empreses privades existents que desvirtuava completament el sistema cooperativista.

No obstant, moltes de les col·lectivitats industrials i agràries van crear les seves cooperatives de consum i van fer intercanvi solidari i equitatiu entre unes i altres.

AQUÍ I ARA

Cooperativisme i economia social davant d'economia col·laborativa i altres subgèneres

Sens dubte és un bon moment per al cooperativisme, especialment a Catalunya.

Som davant d'un cooperativisme que té unes arrels fondes i velles lligades a un passat gloriós i un tronc i unes branques i branquillons nous en esplendor i amb molta incidència entre una part de la gent jove i activista, a mig camí entre la circumstàncies d'un mercat de treball proper a l'esclavatge i la precarietat i la voluntat de controlar directament les seves vides i les seves feines.

En aquest marc apareixen les imitacions *guais* com l'economia col·laborativa i altres subgèneres de l'emprenedoria i les

imitacions *cutres* de les falses cooperatives abocades a l'auto-explotació.

De la mateixa manera que al món sindical hi ha diversitat d'opcions i no tinc intenció de parlar-ne en nom d'aquelles que no compateixo, soc conscient que novament el món cooperatiu i d'economia social es troba davant la tessitura de diferenciar-se i desmarcar-se d'això que s'anomena *economia col·laborativa*.

Sindicalisme anticapitalista i revolucionari davant de sindicalisme de gestió

En el món sindical el panorama no és més lineal quant a les diferents opcions, que van des del sindicalisme groc, passant pel sindicalisme de gestió fins al sindicalisme anticapitalista i revolucionari.

Les perspectiva de mantenir un sindicalisme de concertació (prop de l'etapa de l'anomenat *estat del benestar*) ha quedat anorreat per la irrupció d'una etapa neoliberal i una llarga crisi-estafa.

El paper dels antics sindicats de concertació queda reduït a una mena de grups de pressió laboral que aconseguixen signar alguns pactes a la baixa amb els governs i les confederacions patronals que tracten de salvar l'*statu quo* d'un determinat sector de treballadors mentre permeten aprofundir la temporalitat i la precarietat laboral i vivencial, especialment dels més joves. I que tracten de mantenir (aquest sindicats) les seves prebendes com a agents socials institucionalitzats.

Malgrat un panorama no gaire esperançador en el qual es conjuguen el consumisme desfermat, la desregulació laboral, la precarització i l'empobriment i el *campi qui pugui*, el cert és que la majoria del que es mou en l'àmbit sindical i laboral, moltes vegades en aliança amb els moviments socials, prové del camp del sindicalisme anticapitalista i revolucionari.

ELS PUNTS DE CONFLUÈNCIA IDEOLÒGICS I PRÀCTICS ENTRE COOPERATIVISME I SINDICALISME

- La lluita contra el neoliberalisme i la globalització econòmica, per una economia social al servei de les classes populars.
- Les coincidències en les lluites locals i generals, però també en les construccions d'autogestió i de condicions alternatives de treball, consum i vida.

El sindicalisme revolucionari ha de prioritzar la potenciació de les cooperatives de consum (en temes com l'alimentació, les energies i altres) i les relacions de compra amb les cooperatives de producció (publicacions, materials diversos...).

El cooperativisme d'economia social, el sindicalisme revolucionari i els moviments socials han de treballar plegats en la transformació social.



I SI COMUNIQUEM AMB HUMOR?

**Siguem
agosarades!**

Carla Liébana

membre de la comissió
de comunicació de la XES

Cada vegada hi ha més sensibilitat cap a la importància de la comunicació a les iniciatives de l'economia solidària, entesa com a element clau per fer arribar el nostre missatge i els nostres productes més lluny. Però, tot i així: comuniquem de manera efectiva? Ho fem de manera coherent amb els nostres valors? Ens atrevim a experimentar amb els nous codis i canals o ens costa sortir del to neutre i la zona de confort? Aquests i altres interrogants es van tractar a la tercera edició del Comun_ESS, el congrés de comunicació i economia social i solidària que va tenir lloc a Barcelona el passat mes de març.

Sota el lema (i el desig) “Que parlin de nosaltres!” s’inaugurava una nova edició del congrés de comunicació transformadora Comun_ESS, impulsat per la Xarxa d’Economia Solidària i REAS, Red de Redes. Després de les dues edicions anteriors celebrades a Saragossa i Madrid, li tocava el torn a Barcelona, on més de 100 persones de diferents punts de l’estat es van reunir a la Lleialtat Santsenca per agafar el relleu del coneixement creat a les trobades anteriors i afrontar nous reptes col·lectivament per construir, de mica en mica, un nou paradigma comunicatiu alineat amb l’ESS.

Ull amb els tòpics: som massa bonistes quan comuniquem des de l’ESS o més aviat ens passem amb l’estètica revolucionària? La participació –en teoria part del nostre ADN– es reflecteix en les nostres tècniques comunicatives? Sabem explicar-nos bé a qui no ens coneix ni tan sols ens esforcem per arribar fins a aquestes persones?

HUMOR I COMUNICACIÓ: GRAN ALIANÇA

Fer autocrítica no sempre és fàcil, però en aquest cas la comissió de comunicació de la XES ho tenia molt clar: volíem partir d’una autoanàlisi com a moviment per fer un pas endavant que ens fes créixer i millorar a totes plegades. Per aquest motiu, vam construir un programa basat en les necessitats de les comunicadores assistents, però també en els punts dèbils de les nostres pràctiques que sovint detectem però que no sabem encarar. Així va néixer una xerrada inaugural valenta i inspiradora, de la mà de la guionista i especialista en memes Dolors Boatella i l’expert en noves narratives Felipe G. Gil, que van intentar donar resposta a la pregunta *Com sortir de l’endogàmia comunicativa?*

Sovint vivim en una bombolla en què l’ESS ens sembla una evidència i una realitat propera per a tothom, però quan agafem una mica de distància, la nostra perspectiva pot variar...i no només una mica. Ser-ne conscients és un pas, però... i després què? Les dues ponents ens van donar una lliçó magistral de co-

municació fent un repàs per tècniques que triomfen a les xarxes socials i que són poc habituals en els nostres canals (memes, gifs, metàfores cinematogràfiques, versions i paròdies...), amb l'objectiu d'animar-nos a ser més atrevides per no només arribar a nous públics, sinó també per mostrar-nos més properes a les nostres seguidors habituals. Cal destacar que aquesta xerrada no només va brillar pel contingut de l'exposició –que sens dubte estava molt ben triat i era divers, plural i crític– sinó que ho va fer especialment per una altra raó: les ponents van connectar amb les assistents amb discursos espontanis i plens d'humor, de manera que la sessió es va convertir en un dels aprenentatges més significatius de la jornada i ens va demostrar que la lletra, amb riures entra.

D'aquesta manera, el riure es va convertir en el fil conductor del congrés, durant el qual vam dur a terme taules rodones, tallers, formacions, treball estratègic en grups, etc. Fos quin fos el tema a tractar, s'havia creat una atmosfera distesa en què tard o d'hora la rialla apareixia com a protagonista.

EL NOMBRE MÀXIM DE CONTRADICCIONS

Potser és cert que «menys de cinc contradiccions són dogma» però mantenir-ne un nombre limitat en les nostres rutines és

«Posar distància a l'ESS pot canviar la nostra perspectiva.»

un exercici d'honestedat que des de l'ESS hem de tenir present. Existeix el màrqueting amb valors? Quin ús fem de les eines del GAFAM (Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft) que són les més populars però traeixen tot allò en què creiem? Com mantenim l'equilibri entre la coherència i la promoció d'alternatives i les ganes d'estendre l'economia solidària i fer-la arribar a més gent? Detectar els reptes no és fàcil, però superar-los encara ho és menys...!



Sessió del Congrés de Comunicació Transformadora «Comun_ESS».



La pausa per dinar és un bon moment per al *networking*.

L'encarregada de defensar un màrqueting respectuós amb els drets de les consumidores va ser l'experta Sònia Flotats, de la mà del responsable de comunicació de Som Energia, Francesc Casadellà, qui ens va enlluernar explicant-nos petits detalls del dia a dia de la seva feina. Tot i que va insistir que la seva «millor eina de màrqueting és oferir un bon servei a les sòcies i usuàries», també va enumerar rutines comunicatives trencadores amb les tendències comunicatives majoritàries. Som Energia planta

«Alerta quan des de l'ESS incitem a consumir per consumir.»

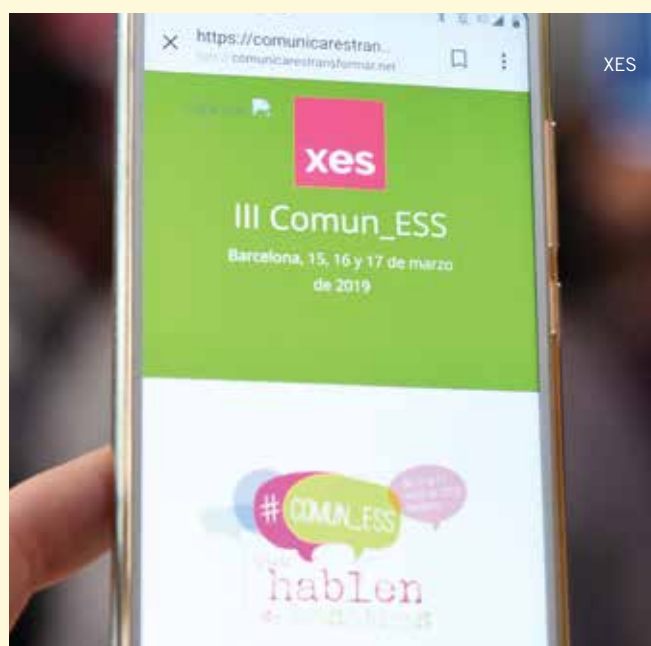
cara a la dependència de les xarxes socials i en fa un ús mesurat, no és esclava de la immediatesa i el bombardeig comunicatiu (el silenci és un dels elements de la seva estratègia i, per exemple, no envia butlletins periòdics, els envia quan realment hi ha alguna cosa interessant a comunicar), no es presenta com a alternativa a les males pràctiques energètiques capitalistes, sinó com a projecte en positiu, etc. Un tercer ponent, Isidro Jiménez, membre de ConsumeHastaMorir i docent amb gran domini de la teoria i la pràctica comunicativa al nostre moviment, va aportar el seu punt de vista crític. «Alerta quan des de l'ESS incitem a consumir per consumir (com a vegades passa en les campanyes nadalencques)» i «no oblidem que l'ESS no només comercialitza productes i serveis: fa sensibilització i incidència política, i per a tot això no tenim suficient amb el màrqueting», va concloure.

APOSTA PER LA INTEL·LIGÈNCIA COL·LECTIVA

L'intercanvi i el debat és un dels elements clau d'aquest tipus de trobades, ja que facilita que ens enriqueim entre totes gràcies a la intercooperació i la feina ja feta per les companyes, i alhora ens permet crear conjuntament noves estratègies. En aquest sentit, la Lourdes Jiménez, periodista i membre de la cooperativa Tangente, ens va proposar una dinàmica que no va deixar ningú in-

different sobre com afrontar els atacs de part de la premsa a les organitzacions de l'ESS, que s'han viscut especialment a Madrid –i puntualment a Barcelona–. Quines conclusions vam extreure? A banda que no hi ha solucions úniques i que hem de triar l'estratègia que ens faci sentir més còmodes segons els nostres recursos i energies, que ens manquen moments per compartir i afrontar plegades els obstacles del camí.

El Comun_ESS va intentar generar diferents espais amb aquests objectius: des de l'exposició de bones pràctiques d'algunes companyes, fins a la creació dels pilars del pla de comunicació del Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores, passant per una nova dinàmica CruCruCru dinamitzada per les companyes de l'Apòstrof o un taller de memes anticapitalistes que esperem que doni fruits i impregni l'ESS d'un tarannà que ens tregui a totes un gran somriure (o millor encara: una rialla!). Perquè talent i creativitat sabem que no ens manquen: només cal treure'ns algunes pors i complexos i arriscar-nos amb l'humor!



Aplicació per a mòbil del III Comun_ESS.



ALTRUISTES PER NATURALES

Aparentment es fa difícil explicar la cooperació com un producte de l'evolució. Descobrim algunes estratègies mutualistes que aconseguixen una millor adaptació al medi

Nusos Activitats Científiques i Culturals, SCCL
@nusosSCCL



No tot és lluita i egoisme en la biologia. La cooperació i l'altruisme biològic són fenòmens estesos a molts tipus d'organismes i són una força motriu de l'evolució de la vida a la Terra.

Interpretem parcialment Darwin si només ens quedem amb la seva metàfora de la lluita per l'existència sense considerar, alhora, la dependència d'uns éssers vius respecte d'uns altres.

Alguns animals gregaris conformen societats complexes en què certs individus actuen en benefici del grup, fins i tot, a costa del seu temps, risc, plaer o la seva energia. Aquesta conducta individual sembla contradir la teoria de la selecció natural.

La selecció potser afavoreix els individus que es comprometen en accions cooperatives si la compensació per aquestes (avantatges genètics) és superior a la compensació de no cooperar i marxar del grup (dependent de les restriccions ecològiques) o de no cooperar però quedar-se (dependent de les restriccions socials).

L'herència és als gens ...

Cadascuna de les cèl·lules conté un munt de gens, la informació que, interactuant amb el medi, dona com a resultat el conjunt dels caràcters visibles de l'ésser viu.

Els individus d'una mateixa espècie no són pas idèntics entre si, presenten variacions. Només els individus que sobreviuen transmeten als seus descendents les variacions heretables que posseeixen. Aquesta supervivència desigual constitueix un procés de selecció natural que, a través de les generacions porta al canvi de les poblacions.

Amb la successió de generacions, alguns gens es tornen més abundants mentre altres van disminuint gradualment fins a desaparèixer de la població amb el temps.

... i els gens són egoistes

Imaginem aquests gens, suggereix Richard Dawkins, *competint* per augmentar la seva abundància en una població de cadeneres. El gen pot assolir el seu objectiu de manera egoista desenvolupant adaptacions que generen diferències en la capacitat de supervivència de la cadenera que les posseeix (un color viu, una determinada forma de bec), o bé, generant trets que beneficien, a més a més, a altres cadeneres que tenen còpies d'aquest mateix gen.

Quan les opcions per procrear són escasses l'individu pot romandre dins del grup i ajudar els seus parents en la criança.

Posem per cas un individu que resseguint conreus i garrics troba uns cards curulls de llavors. Des de la perspectiva del gen i segons la teoria del gen egoista, l'individu es comportarà de forma altruista *avisant* les altres cadeneres de l'estol. L'individu disposarà de menys aliment per a ell sol però el grup tindrà més possibilitats de sobreviure i tenir descendència, de manera que el gen es propagarà en la població.

Aquesta hipòtesis només funciona si admetem que els gens són capaços d'influir d'alguna manera, que no determinar, la conducta dels éssers vius i fa dues prediccions essencials: que els individus altruistes milloren l'eficàcia biològica dels reproductors i, a més a més, són parents propers d'aquests.

Tot queda en família

Els animals poden transmetre els gens a la generació següent per via directa, engendrant fills, o per via indirecta, col·laborant en la procreació i supervivència dels familiars. El biòleg John B.S. Haldane ho explica ben gràficament: «seria capaç de llançar-me a l'aigua per salvar dos germans o vuit cosins». En aquest cas, un

membre de la comunitat se sacrifica pels seus parents en relació amb la dotació genètica comuna, –un 50 % amb els germans, només un 12,5 % amb els nostres cosins.

La selecció per parentiu afavoreix als familiars que ajuden perquè la descendència comparteix, també amb ells una part del seus gens.

Una aposta de futur

Si la selecció familiar no intervé, els individus que no es reproduïen no obtenen cap avantatge genètic indirecte. La seva contribució genètica a la generació següent ha d'adoptar una forma diferent perquè si no fos així, la selecció natural hauria extingit el seu comportament generós.

Els individus cooperen dins el grup i assumeixen el paper de no reproductor si tenen l'expectativa d'heretar el territori i acabar procreant en el futur. Potser la selecció afavoreix l'altruisme pels seus avantatges en el futur (selecció a futur).

Fora fa més fred

Tanmateix, per què esperar col·laborant dins del grup i no competir per aconseguir una bona posició? Una possibilitat és que les restriccions ecològiques condicionin aquesta conducta. La probabilitat de buscar-se la vida fora del grup augmenta amb la disponibilitat d'hàbitats adequats i disminueix si creix el risc –per exemple, de ser devorat– durant els desplaçaments.

La selecció familiar i les restriccions ecològiques són els principals motius d'evolució dels comportaments de col·laboració.

Es tracta d'autèntic altruisme o aquest depèn dels costos i beneficis actuals i futurs de les accions altruistes o egoistes?

Aquest model evolutiu del comportament cooperatiu s'elabora a partir d'estudis amb aus i mamífers i, posteriorment, s'extrapolà a algunes espècies de peixos esculls coral·lins.

En els humans, com en el cas dels nostres parents vius més propers –ximpanzés i bonobos–, la cooperació no depèn exclusivament de vincles familiars i està motivada, fonamentalment, per la reciprocitat basada en la reputació.

La cooperació entre els primats proporciona beneficis immediats, com ara aconseguir aliment o repel·lir agressions. Aquestes accions porten a conductes cooperatives més refinades com la compartició de recursos i la moderació en el repartiment de recompenses per evitar la frustració de tercers.

Quan es tracta dels humans, a l'evolució genètica cal afegir-hi el comportament cultural. De fet, podríem definir la cultura com tot allò que redueix la selecció natural. Sigui com sigui, la interacció entre el llenguatge, la cooperació per reciprocitat i la preocupació per la reputació han estat indispensables per conformar societats grans i interrelacionades de la que en depèn la nostra supervivència.

Dilemes cooperatius

La teoria de jocs és la matemàtica aplicada al conflicte entre competidors que s'influeixen mútuament. Diferents tipus d'interacció poden representar estructures formalitzades d'incentiu similars en un mateix joc. Això ho converteix una eina potent per comprendre el nostre comportament en la presa de decisions.

Un dels problemes més coneguts en teoria de jocs és el dilema del presoner. Dos individus

han de decidir, racionalment i per separat, si cooperen o no i s'arriba a la inquietant conclusió que acaben prenent decisions que perjudiquen no només al seu competidor, sinó també a ells mateixos.

En els humans la cooperació no depèn de vincles familiars i està motivada per la reciprocitat basada en la reputació.

Els presoners han de decidir si delaten el seu company. La policia els ofereix un pacte: si ambdós decideixen cooperar, rebaixen les seves respectives penes; tanmateix, des del punt de vista de cadascú, la decisió més racional sempre serà delatar el còmplice.

El dilema clàssic descriu una situació aïllada en la qual no existeix cap mecanisme que inciti a cooperar. Si enfrontem els jugadors al mateix dilema repetides vegades, l'estratègia guanyadora consisteix a cooperar en la primera ronda; després, l'estratègia dicta imitar el que ha fet l'altre jugador a la ronda precedent. La conclusió que se n'extreu és que l'egoisme generalitzat perjudica els jugadors.

La tragèdia dels emprius

L'ajuda mútua ha estat clau per al nostre èxit passat, també serà clau per a la nostra supervivència futura.

Garett Hardin, ja fa prop de cinquanta anys, va formular teòricament l'anomenada tragèdia de l'empriu, referint-se a béns d'accés lliure, no gestionats. En la seva forma més senzilla sosté que quan diferents usuaris utilitzen terres del comú com a pastures per als ramats, a cada un d'ells li surt econòmicament a compte, a curt termini, augmentar tant com pugui el nombre de caps de bestiar, perquè si no ho

faran els altres; però, a llarg termini, la sobreexplotació degrada les pastures comunals fins a extrems de no retorn ecològic i econòmic: tots els usuaris hi surten perdent, també el ramats i les pastures que, com tots els recursos biològics, tenen una determinada capacitat de càrrega a la qual s'ha d'ajustar l'explotació.

El benefici a curt termini és per a cada sobreexplotador; però les pèrdues a llarg termini són compartides per tots. Com ens en sortirem?

L'institut Max Plank de Biologia Evolutiva va dissenyar un joc que consisteix a manejar diners per controlar l'ascens de temperatura del planeta. Cada jugador rep de sortida 40 euros i, a cada tirada, en dona una part a un fons comú. Si el fons compta amb un mínim de 120 euros després d'unes rondes, el clima es manté estable i els jugadors conserven els diners. En cas contrari, s'esdevé un canvi catastròfic i tots hi perden. És interessant observar que al llarg de la partida van apareixent diferències de comportament que insinuen raons per a la generositat. Les persones ens mostren més altruistes quan rebem informació precisa i fiable sobre, en aquest cas, la investigació sobre el clima. Per altra banda, la nostra generositat augmenta quan entra en joc la nostra reputació i rebem un reconeixement pel nostre comportament en favor de la comunitat.

L'ésser humà és el resultat més representatiu i complex de les relacions de cooperació a la natura i pagaria la pena aprofitar aquest potencial per aconseguir que més de set mil milions de persones conservin el capital ecològic del planeta per a elles i per a les generacions futures.



A l'hora de cooperar, els éssers humans afegim la cultura a l'evolució genètica. Val la pena aprofitar-ho per tenir cura de nosaltres mateixos i, per tant, conservar el que tenim. A la foto, la Fira d'Economia Solidària, espai per excel·lència de la cooperació a casa nostra.

És l'insomni un símptoma o un trastorn primari?

Cos, cooperativa de salut
@COScooperativa

El passat mes de febrer ens vam reunir les terapeutes de la cooperativa en una sessió formativa per parlar dels trastorns del son i de quina manera podem enfocar-los i resoldre'ls des d'una medicina integrativa.

Aquests són alguns dels factors que influeixen en el desenvolupament dels trastorns del son, a vegades insomni. Per tant, abans de recórrer al tractament farmacològic haurem de veure quins són els hàbits de l'individu i determinar si hi ha una patologia de base que contribueixi a no tenir un son reparador i saludable.

Els trastorns del son són primaris o secundaris a qualsevol altre factor?

Després de l'aparent repòs d'una persona dormint hi ha un esforç generós de l'organisme per reparar i regenerar teixits, eliminar radicals lliures, reequilibrar el medi intern, emmagatzemar records i, tot això, a través de múltiples mecanismes de retorn mediat per neurotransmissors i hormones, amb l'objectiu de preparar la persona per a un nou

despertar, per a una nova vigília amb l'energia suficient per poder-la afrontar sense cap simptomatologia.

Alguns mamífers divideixen els hemisferis cerebrals en dos, i els utilitzen alhora, un en fase de vigília i l'altre en fase de son, per dur a terme totes les funcions i mecanismes dels quals estem parlant.

És per això que el son és imprescindible per a l'individu, és **un instint de supervivència**.

La classificació internacional dels trastorns del son considera a l'insomni com una *disomnia* (alteració de la qualitat i la quantitat del son).

A la literatura podem trobar la informació necessària sobre els trastorns del son, dins dels quals l'insomni té una definició pròpia i adquireix tal dimensió en la nostra societat que hi ha especialistes mèdics que es dediquen exclusivament a estudiar-lo i tractar-lo.

Sabies que el son és un instint de supervivència?

Des de Cos considerem els trastorns del son, en casos concrets, insomni, un símptoma resultat d'alteracions epigenètiques, i consegüentment, mediat per múltiples desequilibris de mecanismes psiconeuroendocrins a través dels quals podem actuar per regular-lo.

Què són i com ens afecten els raigs blaus?

És conegut el **factor anímic** com un determinant de la nostra qualitat i quantitat de son. Així podem utilitzar la nostra dificultat per dormir adequadament com un sistema d'alarma que ens fa prendre consciència de la nostra alegria i benestar emocional i, per tant, poder abordar el nostre problema des d'aquí.

Podem trobar persones amb insomni on un factor primordial està en l'**abús de l'ús de pantalles**. Sabem que a través dels raigs blaus que desprenen, es genera dopamina i cortisol, elements que poden disminuir la melatonina, una hormona que ajuda a induir el son en les seves primeres fases.



ARXIU

Hi haurà altres persones en qui la **dieta** sigui un factor determinant en relació al seu insomni. Tot i la moda de les dietes pobres en carbohidrats per perdre pes (sobretot durant el sopar), sabem que una petita aportació de carbohidrat integral saludable pot ajudar al fet que el triptòfan creui la barrera hematoencefàlica i faciliti un son reparador.

Encara que és molt conegut l'efecte del cafè en relació amb els trastorns del son, potser no sabem que la xocolata pot augmentar també els nivells de cortisol en sang i això pot augmentar el nivell d'alerta de l'organisme, la qual cosa pot interaccionar en la fase de son.

També sabem que dietes riques en glicina i magnesi estimulen el sistema parasimpàtic i disminueixen la temperatura corporal, tots ells factors que ajuden a tenir un son reparador.

Els trastorns del son poden ser conseqüència també d'alguna **malaltia física o efectes secundaris a la ingesta d'alguns fàrmacs** d'ús comú en la nostra societat.

Així doncs, l'abordatge d'un individu que refereix un trastorn del son, a vegades insomni, ha de ser individualitzat i amb un enfocament, a vegades, multidisciplinari.

Des de la **medicina xinesa**, es pot ajudar a regular l'alteració del son, però prèviament necessitarem un diagnòstic a través de la simptomatologia i completat amb una exploració física on el pols i la llengua tindran molt a dir de l'individu. Podem trobar com a causa d'insomni persones amb estrès, amb dieta inadequada, amb presa d'antiinflamatoris, o amb una mescla de totes elles, que manifestin l'insomni a través d'un «foc de fetge» o un «buit de Yin de ronyó», dos

Menjar poc hidrat de nit, o menjar-ne més del necessari pot influir en la manera de dormir.

síntomes entre altres possibles, que tot i tenir una causa similar, es regularan de manera molt diferent.

Des d'un enfocament **osteopàtic** dels trastorns del son, amb un abordatge cranial, per exemple, aconseguirem regular la funció de l'hipotàlem, del sistema nerviós vegetatiu estimulants la mobilitat i de l'expansivitat del crani, afavorint així els mecanismes fisiològics que intervien en la regulació del son.

Entre altres teràpies, la medicina xinesa pot ajudar a regular l'alteració del son.

Evidentment la **psicologia, el coaching, o la integració emocional** tenen molt per oferir en persones on el factor determinant és de causa anímica o d'una mala gestió de l'estrès.

També teràpies com la **reflexologia i la teràpia neural** poden ajudar a regular un trastorn del son a través de l'estímul del sistema neuroendocrí de l'individu.

Nosaltres confiem en l'autoregulació de l'organisme i abans d'arribar al tractament farmacològic d'un trastorn del son (a vegades necessari) proposem diferents alternatives per regular-lo que potencien els mecanismes propis del nostre organisme a través de les teràpies exposades i modificant alguns hàbits que ens produeixen estats d'«hiperalerta» d'una manera automatitzada i inconscient, i que desencadenen els anomenats *trastorns del son* i que de vegades poden arribar a desenvolupar un insomni.

Assegurem compromís

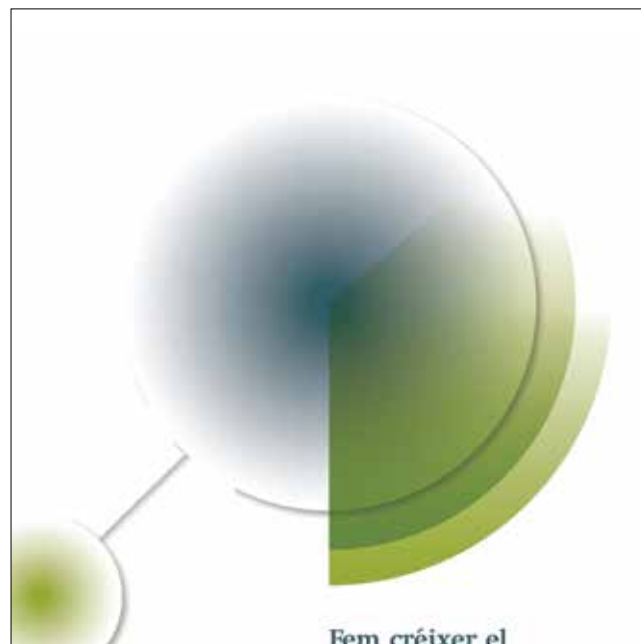


Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social



www.arc.coop

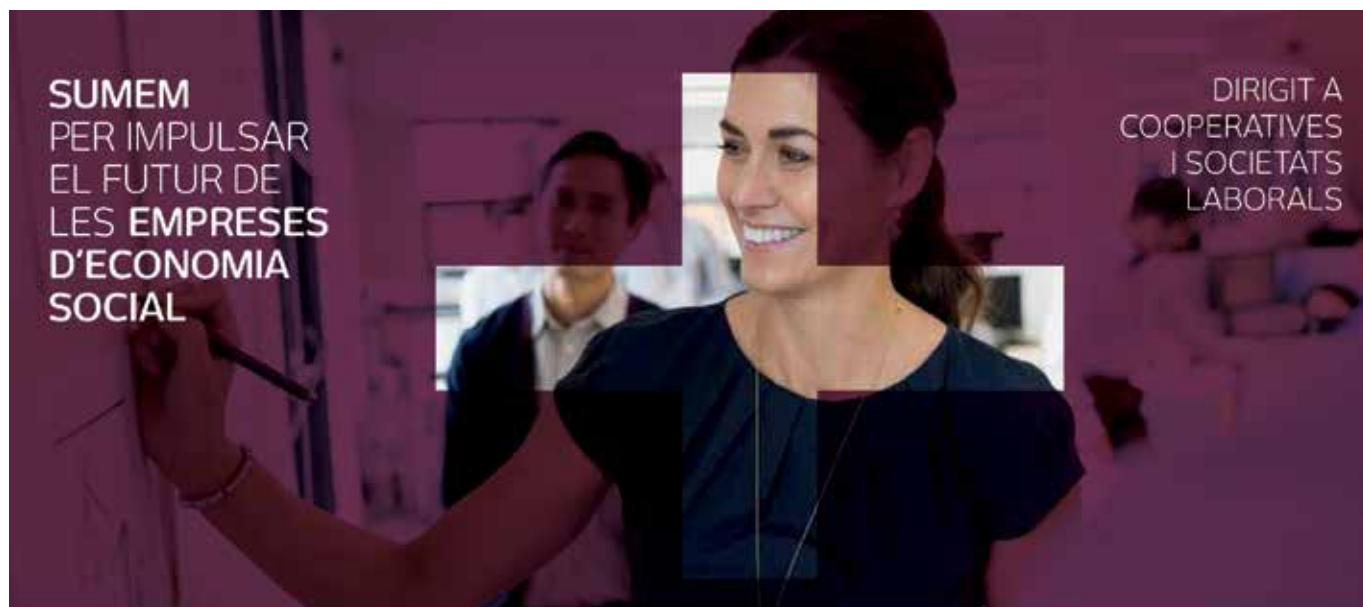



Fem créixer el moviment cooperatiu i donem veu a les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
Presenta a les xarxes, seguim nos a

Premià 15, 1r pis
08014 Barcelona
933 18 41 62
www.cooperativetrebball.coop

Facebook i Twitter
Cooperatives de Treball de Catalunya



SUMEM PER IMPULSAR EL FUTUR DE LES EMPRESES D'ECONOMIA SOCIAL

DIRIGIT A COOPERATIVES I SOCIETATS LABORALS

LÍNIA DE FINANÇAMENT EaSI

ECONOMIA SOCIAL: LABORAL Kutxa ha signat, amb el Fons Europeu d'Inversions, la major línia dedicada exclusivament l'economia social a Europa, 50 milions d'euros.

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:



si voleu més informació contacteu amb
Jesús Camarero - Telèfon: 93 201 26 44
jesus.camarero@laboralkutxa.com



Hi ha una altra manera

Aquest finançament té el suport de la Unió Europea en el marc de l'instrument de garantia establert de conformitat amb el Reglament (UE) núm. 1296/2013 del Parlament Europeu i del Consell, relatiu a un Programa de la Unió Europea per a l'Ocupació i la Innovació Social «EaSI». Aquesta garantia està finançada per la Unió Europea en el marc



El punt de vista bíblic dels diners

Josep Busquets

Cooperativa cultural Rocaguinarda

@Rocaguinarda

Llibre per a especialistes, teòlegs o religiosos?; podem pensar-ho, però no només. Una vegada llegit, el considero òbviament més que recomanable per a aquests, i també per tothom qui tingui ganes de submergir-se pel camí de la història del món antic, i el vèrtex que ha vingut a situar en els relats bíblics el món de l'economia i, a dins, el diner i el poder.

És de lectura un xic complexa i també reiterativa, ho he de confessar, sobretot si no estàs avesat en la lectura de la Bíblia. Llegir-ho és un bany bíblic que vol dir un bany de saviesa, que jo agraeixo. Amb independència de ser creient o no, t'introdueix en un món carregat d'història ancestral, la història d'Israel, amb tot el que significa també de mites i simbolismes. Poble mil·lenari que encara avui és centre de contradicció per a molts en l'evolució de la humanitat.

El relat històric va resseguint tot l'Antic Testament des del Gènesi (Adam i Eva) en tots aquells punts claus que el poder i el diner repunten jugant un paper atractiu que és alhora desviament de la voluntat de Jahvè. Dipositaris d'una promesa en el temps que és vulnerada repetidament per unes actituds contràries del camí assenyalat, en la qual el diner i el plaer s'encastella, i això trillat dia a dia, generació rere generació a l'espera messiànica. Els profetes

són els qui donen el toc d'atenció per reorientar-se i prendre el camí correcte de Jahvè.

L'aparició de Joan i després Jesús, que pels cristians serà la culminació d'aquesta espera d'Israel com a poble, el seus missatges i les seves morts seran exemples d'una incompatibilitat de Déu amb el poder i el diner. Tot seguit l'autor segueix en l'etapa postpasqual i la vida de les primeres comunitats cristianes descrites en els fets. L'autor en aquest punt opera entre els fets mateixos descrits per Joan, i el món simbòlic de l'Apocalipsi, on rebla el clau per la força generadora i fabuladora entre el bé i el mal que descriu aquest relat. Les forces destructives de Mammon o diable i la força creadora del missatge de Jesús amb l'esperança del Regne de Déu. Aquest apartat és dels més creatius i contradictoris perquè posa en evidència un caminar nou dels seguidors de Jesús en un món molt marcat per l'Imperi romà, en el qual la vida comunitària dels creients, a part de ser un repte experimental, posava a prova unes pràctiques també econòmiques que xoquen amb l'imperi.

És una constant en tota la descripció bíblica, els poders interiors i exteriors que hi operen, les motivacions i llurs desviacions d'un camí no traçat sinó intuïtiu pel qual les persones i el poble

es veu empès obrir-s'hi, plens de dubtes i «temptacions» per causa del plaer immediat com l'assoliment d'allò que s'espera enganyosament. Som davant la condensació de la història humana plena de saviesa, no en va és considerada la Bíblia un llibre savi

Després de tot el llarg i dens recorregut de l'autor, em quedo amb aquella cita de Jesús «No es pot servir dos senyors alhora, Déu i el diner». Vestim-ho com ho vestim aquesta és la més rellevant que, dit d'una altra manera, es podria dir també: Déu és l'expressió màxima, la plenitud de l'amor esperançat, en contraposició i antagònic al diner possessiu, el poder, la vanitat, l'ego com a potència-trampa mortífera.

Finalment, el curiós d'un llibre d'aquestes característiques, que estimo enormement positiu, és el darrer capítol, en el que fa una crida implícita, amb raons no «escatològiques» precisament sinó tocant de peus en terra, terra del carrer de la vida de les persones d'avui. Un clam a superar el sistema capitalista. Significa «Déu pare: el capital, Déu fill: l'empresa, Déu Esperit Sant: el mercat», segueix dient «aquesta tríada s'ha de comparar amb la tríada satànica de l'Apocalipsi (imperi militar, ideologia mentidera, mercat prostituït), per rematar, amb el poder financer com a culminació.

Dios o el dinero. Economía y teología.

PIKAZA, Xabier

Sal Terrae, 2019

ISBN 978-84-293-2791-5

592 pag.

Aquest llibre el trobareu a la llibreria de Rocaguinarda cooperativa cultural
www.rocaguinarda.org

ROCAGUINARDA
Cooperativa Cultural

EL VÀTER NO ÉS UNA PAPERERA



ESTEM CREANT UN ~~MONSTRE~~

CADA COP QUE LLENCEM AL VÀTER **TOVALLOLETES, COMPRESSES, TAMPONS, BASTONETS PER A LES ORELLES** I PRODUCTES HIGIÈNICS D'UN SOL ÚS, ESTEM CREANT UN MONSTRE QUE **EMBUSSA CANONADES, ESPATLLA DEPURADORES** I **CONTAMINA EL MEDI AMBIENT.**
I AIXÒ NO ÉS CAP PEL·LÍCULA.

